

материала отображены главные показатели его развития, определены его роль и место в аграрном производстве региона.

Ключевые слова: аграрная реформа, земельный пай, хозяйства населения, индивидуальное хозяйство, растительная продукция, продукция животноводства.

Shabala Yaroslav. Development of the Individual Farming in the Process of Agrarian Reform Realization in Volyn (1991–2010). The article considers the evolution of the individual farming sector in the agrarian complex of Volyn region in the course of agrarian reforms realization. In the focus of attention are the main factors and data of its development. Their descriptions has been done on the basis of the comparative analysis. The article lays emphasis on the role and importance of the individual farming in agrarian production increase.

Key words: agrarian reform, land share, residents', farms, individual farming, plant-growing products, cattle-farming products.

Статтю подано до редколегії
25.12.2014 р.

УДК 327,58:168,522(477+438)

Людмила Стрільчук

Вплив туризму на розвиток українсько-польського гуманітарного співробітництва

У статті проаналізовано українсько-польське міждержавне співробітництво в галузі туризму та його вплив на активізацію гуманітарної співпраці сусідніх держав. Саме завдяки двосторонній взаємодії в туристичній сфері відбувається розширення міжнаціональних відносин, поглиблюються знання по сусідню країну, її культуру, традиції, історію, стираються негативні суспільно-історичні стереотипи, формується позитивний імідж держави-сусіда, а це, зі свого боку, веде до міжнаціонального примирення, налагодження добросусідських відносин.

Українсько-польське прикордоння особливо багате на спільні пам'ятки історії та культури. Однак в останні десятиліття українсько-польське туристичне співробітництво виходить далеко за межі прикордонних регіонів, охоплюючи все більші території, залучаючи все більшу кількість туристів з обох країн.

Ключові слова: туризм, гуманітарне співробітництво, державний кордон, міждержавні відносини, Україна, Республіка Польща.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідженням туризму як соціально-культурного явища займаються як історики, географи, економісти, так і пам'яткознавці, адже туризм – це галузь, що увібрала в себе багато складових, серед яких – ознайомлення з історичними пам'ятками, пам'ятними місцями, місцями національної доблесті та слави, архітектурою, культурою, природними заповідниками тощо. Міжнародний туризм виступає важливим компонентом сучасних гуманітарних відносин держав, оскільки на побутовому рівні дає змогу більше дізнатися про країну, її історію, культуру та народ.

І якщо політику творять урядовці, економісти, то пересічні громадяни є рушіями міжнаціональних і міждержавних взаємин на особистісному рівні. Отже, туризм виступає рушієм міжнаціональних добросусідських відносин, він є тією силою, яка здатна знівелювати бар'єрність кордонів, налагодити особистісні контакти, скласти уявлення про сусідню націю, її цінності та ментальність, урешті, саме за посередництвом міждержавного туризму, великою мірою вдається впливати на згладження негативних суспільно-історичних стереотипів минувшини. Тож роль туризму в сучасних українсько-польських міждержавних відносинах навряд чи може бути переоцінена.

Аналіз досліджень цієї проблеми. За роки незалежності України роль туристичної галузі надзвичайно зросла. Особливості розвитку туризму, найбільш популярні туристичні маршрути на території України та Польщі досліджували як українські, так і польські вчені. Зокрема, Л. Давиденко, Р. Плетенецька, Н. Завітневич, Ю. Яковенко, Г. Висоцька, В. Васильєв, С. Пилипенко аналізують у своїх

працях культурно-історичний потенціал України й можливості його залучення до потреб туризму, а також вплив туристичної галузі на українсько-польське співробітництво. Економічні аспекти розвитку туристичної галузі, підготовку кадрового забезпечення туризму досліджувала Н. Коніщева, тенденції та проблеми міждержавного туризму, правові механізми його регулювання розглядали В. Гарагонич, Є. Кіш.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідженням. Туризм виступає однією з важливих складових частин сучасних українсько-польських міждержавних відносин. Незважаючи на всі політичні та економічні проблеми останніх років, туризм виступає тією зв'язуючою сферою у взаєминах України й Польщі, що не просто сприяє активізації двосторонніх контактів, позитивно впливає на гуманітарну міждержавну взаємодію, а й допомагає налагодженню міжлюдських контактів, добросусідських відносин, міжнаціональному примиренню.

Окрім того, співпраця України та Республіки Польща у сфері туризму є, по-перше, одним із важливих кроків на шляху європейської інтеграції України; по-друге, важливим для української сторони каналом запозичення й упровадження багатого досвіду Республіки Польща у цій сфері, а по-третє, реальним простором матеріалізації євроінтеграційних процесів, які найбільше проявляються саме на регіональному, прикордонному рівнях.

Обов'язкова умова ефективного розвитку міжнародного туризму – достатнє законодавче забезпечення проблеми. Наша держава проголосила туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки й створює сприятливі умови для туристичної діяльності, а також сприяє розширенню та зміцненню міжнародного співробітництва в галузі туризму, бере участь у діяльності міжнародних туристичних організацій на правах повного чи асоційованого члена або спостерігача, що задекларовано в Законі України про туризм [3].

Головними пріоритетними напрямками державної політики в галузі туризму є:

- удосконалення правових засад регулювання відносин у галузі туризму;
- забезпечення становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України;
- заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму;
- створення нових робочих місць у туристичній галузі;
- розвиток в'їзного й внутрішнього туризму, сільського, екологічного (зеленого) туризму;
- розширення міжнародного туристичного співробітництва;
- утвердження України на світовому туристичному ринку, створення привабливого туристичного іміджу держави;
- створення сприятливих умов для розвитку туризму [2, с. 162].

15 вересня 1995 р. прийнято Закон України «Про туризм», який визначив туристичні ресурси як сукупність природно-кліматичних, оздоровчих, історико-культурних, пізнавальних та соціально-побутових ресурсів відповідної території, які задовольняють різноманітні потреби туриста, а сам туризм – як тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних або професійно-ділових цілях без заняття оплачуваною діяльністю [14].

Регулювання в галузі туризму здійснюється Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством з питань культури та туризму, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також іншими органами в межах їхньої компетенції. Згідно з Указом Президента України від 20 квітня 2005 р., із метою вдосконалення системи органів виконавчої влади, що здійснюють реалізацію державної політики в галузі туризму, Міністерство культури і мистецтв України та Державну туристичну адміністрацію реорганізовано в МКТ України, при якому з 13 лютого 2006 р. діє Державна служба туризму і курортів [7; 8].

Наша держава приділяє велику увагу співпраці з РП у сфері туризму з метою просування національного туристичного продукту на європейський ринок. Поступово здійснюється гармонізація законодавства України в галузі туризму до стандартів ЄС. Передусім, це передбачає, покращення діяльності із захисту прав українських та іноземних споживачів туристичних послуг, наближення України до світових стандартів туристичного обслуговування. Усі ці заходи покликані підвищити привабливість України як туристичного центру для іноземних туристичних фірм, туристів, а отже, сприяти збільшенню туристичних потоків до нашої держави. Однак потрібно визнати й той факт, що, попри всі здійснені

заходи щодо активізації міжнародного туризму, Україна за останні два роки (фактична війна на сході країни) втратила завойовані позиції на міжнародному туристичному ринку.

В останні 25 років Республіка Польща була й залишається одним із найактивніших і найперспективніших партнерів нашої держави в галузі туризму. Головними передумовами активного українсько-польського туристичного співробітництва є територіальна та етнічна близькість, спільність кордонів, кліматичних умов, мовна спорідненість, багато в чому спільний історичний досвід, схожість національних культур і традицій.

У відносинах між Польщею та Україною наявні практично всі види туризму: пізнавальний (екскурсійна діяльність), молодіжний, соціальний, екологічний (сільський або зелений), рекреаційно-спортивний, бізнесовий, науковий, діловий, релігійний, шоп-тури. Багатство історико-культурних місць на прикордонних територіях, сприятливий клімат, різноманітність історико-культурних і рекреаційних ресурсів природних територій сприяють постійному зростанню кількості туристичних обмінів. Активний рух через міждержавний кордон – це потужний політико-економічний чинник до поглиблення взаємних контактів між сусідніми країнами.

За статистикою, станом на 2003 р. РП за кількістю туристів посідала 14 місце у світі [5]. В'їзний туризм у Польщі значною мірою носить міський характер – понад 60 % закордонних туристів приїждять у країну, щоб відвідати міста, які мають дуже високу туристичну привабливість, а також є центрами закупівлі товару на польсько-українському прикордонні. Українці складають третю за чисельністю групу закордонних туристів після німців і чехів. Утім запровадження візового режиму вплинуло на зменшення кількості українських туристів до РП. У середньому їх кількість скоротилася на 10–15 % щорічно [2, с. 165].

Кількість українців, які відвідують Польщу як туристи, із 1992 р. почала неухильно зростати. Наприклад, за 1992–1995 рр. 4,7 млн українців відвідали РП, а вже в 1996 р., – 3,5 млн. Схожа динаміка зберігалася до 2004 р., до вступу Польщі до Європейського Союзу. Наприклад, у 2004 р. в РП побувало 3 846 750 осіб з України [13].

Як свідчать дані Державного комітету з питань туризму, що діє в складі Міністерства економіки РП, середня тривалість перебування в країні українських туристів складає 3–4 ночі (для 80 % українських туристів). Ще одна особливість – те, що українські туристи відвідують Республіку Польща щонайменше 3–4 рази, розширюючи географію туризму [2, с. 166].

До 1994 р. більшість українських туристів приїжджала до Польщі на запрошення приватних осіб, або ж у рамках екскурсій, що організовувалися бюро подорожей. Однак надалі зростає тенденція до самостійних подорожей. Це можна пояснити низкою причин: по-перше, послуги туристичних фірм здорожчують подорожі на 20–60 %; по-друге, географічна близькість спрощує організацію приватних мандрівок; по-третє, близькість, а отже, зрозумілість мов дає змогу вільно себе почувати в Польщі, тобто відпадає потреба користуватися перекладачами.

Статистика свідчить також про те, що серед українських туристів, які відвідують Польщу, дуже мало тих, хто цікавиться кемпінгами чи наметовими містечками. Найчастіше українці бувають у тих регіонах, які розміщені поблизу кордону, наприклад Люблін, а також Центральна Польща й Південь країни [5; 11]. У середньому кожен турист залишає в Польщі за добу 160 доларів.

Унаслідок зростання зацікавленості туристами Республікою Польща у 2000–2007 рр. туристична галузь країни значно розвинулася. Створено Департамент туризму при Міністерстві економіки, Польську туристичну організацію, яка займається популяризацією туристичних центрів країни. Створено також Інститут туризму (вивчає ринок туристичних послуг і його можливості), значна частина туристичних бюро об'єдналась у Всепольську раду туристичних бюро. На сьогодні у РП діє близько трьох тисяч турбюро (без урахування агентств, котрі займаються виключно продажем путівок).

Активний рух через міждержавний кордон – це потужний політико-економічний чинник до поглиблення взаємних контактів між сусідніми країнами. На жаль, на сьогодні рівень його реалізації з боку України залишається низьким. Більше того, є всі підстави говорити про наявність асиметрії його розвитку в нашій країні й Республіці Польща, які обумовлені, передусім, відмінностями в інституційному забезпеченні внаслідок: 1) значних відмінностей організаційно-економічного та правового регулювання туризму в Польщі й Україні; 2) недостатньої співпраці між окремими українськими та польськими туристичними організаціями; 3) істотних відмінностей у пріоритетах розвитку туризму на державному й регіональному рівні [10, с. 386].

Основними проявами недостатньо сформованого інституційного забезпечення сфери туризму на українсько-польському прикордонні є нестабільність інститутів і часті зміни підходів до управління туристичною сферою в Україні й Республіці Польща. Незважаючи на те, що туризм в Україні визнано одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури, державна політика щодо формування механізму управління туристичною сферою характеризується недостатньою послідовністю, що обумовлюється реструктуризацією й реорганізацією органів управління туристичною сферою, частими змінами пріоритетів та обсягів фінансування розвитку туризму; недостатністю співпраці між туристичними інституціями.

Наприклад, в українсько-польському транскордонному регіоні завдання розвитку туризму покладено на робочі комісії з питань розвитку туризму Карпатського єврорегіону та єврорегіону «Буг». Водночас, незважаючи на значний туристичний потенціал прикордоння, координування спільної туристичної діяльності в межах транскордонного регіону, у т. ч. у рамках єврорегіонів і Програми добросусідства Польща-Білорусь-Україна, здійснюється слабо та неефективно; незадовільний науковий супровід розвитку туризму [10, с. 387].

Зважаючи на вищезазначені обставини, мусимо визнати, що польські туристи значно менше відвідують Україну, аніж українські Польщу. Наприклад, у 1991 р. Україну відвідали 847,9 тис. поляків, у 2001 р. – 389,2 тис., причому частина із них проїжджали транзитом через нашу країну. Ще один цікавий факт: порівняно з 2000 р., загальна кількість поляків, які відвідали Україну, зросла у 2004 р. на 44,7 % і становила, за даними Інституту туризму РП, 4142,8 млн осіб [6, с. 354]. Таке стрімке зростання відбулося в результаті існуючого візового режиму між Україною й Польщею, за яким польські громадяни мають право подорожувати нашою країною без отримання візи, та інтересом до України після «Помаранчевої революції».

Найбільший інтерес у польських туристів викликають такі українські міста, як Львів і Київ, а також Івано-Франківська, Хмельницька, Одеська та Львівська області. Половина виїжджаючих до України поляків припадає на вихідців із Люблінського й Підкарпатського воєводств. Як свідчить статистика, більшість польських туристів – це вихідці з малих міст і містечок, більшість із них організують свої поїздки в Україну індивідуально, без посередництва туристичних фірм. Виїзди, організовані через бюро подорожей складають близько 4 %, така ж цифра – 4 % – групові екскурсії Україною [13, с. 51].

Польські туристи, перебуваючи на Україні, найчастіше користуються готелями. Із кожним роком спостерігається зростання частки бізнесових поїздок поляків на Україну. Відпочинок як вид туризму – головний мотив лише для 10–15 % приїжджаючих поляків [2, с. 169]. Значна частина їде ознайомитися з місцями національної історичної пам'яті, відвідати родичів чи їхні могили.

Співпраця України та Республіки Польща в галузі туризму відбувається на основі «Угоди про співробітництво в галузі туризму між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща» від 30 червня 2005 р., згідно з якою Україна й Польща приймають розвиток та поглиблення співробітництва в галузі туризму, збільшення туристського обміну з метою кращого ознайомлення з життям, історією й культурою народів своїх країн [12].

Реалізуючи положення міжнародної українсько-польської угоди про співробітництво в галузі туризму, створюються міжвідомчі робочі групи з туризму, регулярно проводяться їх засідання з метою аналізу та розв'язання поточних проблем двостороннього співробітництва, визначення шляхів активізації туристичних обмінів.

Із 2002 р. в Україні реалізується спільний українсько-польський дослідницький проект «Туристичний потенціал Західної України» за фінансової підтримки фундації польсько-американсько-української ініціативи про співпрацю. До розробки й реалізації згаданого проекту залучено три дослідницькі установи: Варшавський інститут туризму, Львівський національний університет імені Івана Франка та Київський університет туризму, економіки й права. Указані установи тісно співпрацювали з обласними й районними адміністраціями Львівської, Волинської, Івано-Франківської та Закарпатської областей України. Завданням проекту передбачено аналіз ресурсів і стану туристичних галузей цих областей для потреб розроблення нових туристичних об'єктів та розвитку туристичної інфраструктури через залучення вітчизняних й іноземних інвестицій. Головним завданням українсько-польського проекту було здійснення аналізів, оцінок і рішень щодо можливостей розвитку туристичного сектору в Західній Україні, які б могли бути підставою для прийняття рішень державними місцевими адміністраціями в

процесі модернізації української туристичної сфери та пов'язаної з нею інфраструктури послуг; передача знань і польського досвіду українським туристичним організаціям [9, с. 216].

Українсько-польський транскордонний регіон володіє великим потенціалом туристичної привабливості. Культурна спадщина прикордоння – це результат багатовікової спільної історії. У транскордонному регіоні зосереджено як сакральні, так і світські об'єкти культурної спадщини, що є віддзеркаленням співіснування багатьох релігій, культурних традицій двох народів. З обох боків кордону збереглися пам'ятки матеріальної та духовної спадщини православної, католицької, греко-католицької, євангелічної й інших релігій. Серед світських пам'яток вирізняються об'єкти доісторичної та історичної доби, оборонні споруди, садиби, палаци в Україні й Польщі, які часто належали одним і тим самим родинам, містобудівні ансамблі та окремі об'єкти міської й сільської архітектури [1, с. 356].

Добре розвинута транспортна система регіону, достатня забезпеченість кордонними переходами, готельний комплекс, що активно розбудовується, можуть слугувати основою для створення тут тристоронньої культурно-туристичної територіальної системи, у межах якої можуть розвиватися й інші види туризму: сільський, екологічний, спортивно-оздоровчий. За таких обставин зростає необхідність забезпечення кваліфікованими фахівцями для розвитку туристичної галузі та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, на яких покладено повноваження з вирішення питань у сфері державного управління туризмом, підготовки менеджерів, екскурсологів, гідів-перекладачів та інших фахівців сфери послуг. Лише високий рівень підготовки спеціалістів може забезпечити належну конкурентоспроможність українського туристичного продукту на міжнародному ринку туристичних послуг.

Як стверджує Н. Коніщева, рівень підготовки фахівців у сфері туризму ще не завжди відповідає потребам ринку. У проекті Концепції Державної цільової програми розвитку туризму і курортів на 2011–2015 рр. зазначено: «...вирішення стратегічних завдань сфери туризму та курортів України потребує суттєвого вдосконалення існуючої системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємств, установ і закладів сфери туризму ...». Усвідомлення значущості кадрового забезпечення, як пріоритетного чинника розвитку туристичної сфери на всіх рівнях управління здійснюється лише на сучасному етапі внаслідок загострення суперечностей між потребами динамічного розвитку цієї галузі в умовах фінансово-економічної кризи та тенденціями ринку освітніх послуг у результаті їх невідповідності за кількісними і якісними показниками. Система освіти внаслідок багатьох причин не готує фахівців, спроможних виконувати нові завдання розвитку туристичної індустрії на сучасному технологічному рівні [4, с. 158–159].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Незважаючи на те, що в останні роки суттєво збільшилася кількість навчальних закладів із підготовки кадрів для туристичної сфери, потреби туристичного ринку у фахівцях забезпечуються в Україні лише на 55 %, а гідів-супровідників і перекладачів – на 70 %. При цьому випускники туристичних спеціальностей не завжди можуть знайти роботу, яка б їх задовольняла. На думку Н. Конішевої, це зумовлено тим, що студенти та навчальні заклади зорієнтовані переважно на вищу освіту як більш престижну, а на туристичному ринку 80 % працівників обслуговуючого персоналу виконують обов'язки на рівні середньої ланки [4, с. 159]. Це – одна з найбільших проблем українського кадрового ринку туристичних послуг.

Тому важливим заходом підвищення ефективності туристичної діяльності є організація професійної підготовки, підвищення кваліфікації, а також перепідготовка кадрів, які працюють у сфері туризму, що має поєднуватися в систему професійного й посадового зростання та реалізуватися у вигляді принципів кар'єрного просування. Для цього потрібно до Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на 2011–2015 рр. внести окремий розділ «Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів» з обов'язковим виділенням бюджетних коштів для його реалізації. Органи місцевого самоврядування під час розробки місцевих програм розвитку туризму мають передбачити кошти відповідних бюджетів для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування, на яких покладено повноваження у сфері туризму.

У багатьох країнах світу, у тому числі й у Республіці Польща, туристичній галузі приділяють значну увагу як одній із найприбутковіших для національних економік. На жаль, в Україні, як свідчать фахівці, туристична галузь не отримує належної фінансової підтримки з боку держави. В Україні з її багатою історичною спадщиною й безцінними рекреаційними ресурсами туристичний бізнес розвивається з переважною орієнтацією на виїзд. На сьогодні в нашій державі з її економічними проблемами надходження грошей зі сфери туризму могло б стати не лише стабільним джерелом прибутку, а й іміджевою справою.

Джерела та література

1. Гарагонич В. Транскордонне співробітництво України: мости через кордони : монографія / В. Гарагонич. – Ужгород : Карпати, 2011. – 432 с.
2. Завітневич Н. Г. Гуманітарний чинник в українсько-польських міждержавних відносинах : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04. / Н. Г. Завітневич. – К., 2008. – 241 с.
3. Закон України Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: за станом на 18 лист. 2003 р. / Верховна Рада України : офіц. вид. – К. : Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004. – № 13. – 180 с.
4. Коніщева Н. Й. Удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації кадрів сфери туризму та курортів / Н. Й. Коніщева // Вісник ДІТБ. – 2011. – № 15. – С. 158–167.
5. Пал Л. А. Аналіз державної політики / Л. А. Пал ; пер. з англ. І. Дзюб. – К. : Основи, 1999. – 422 с.
6. Плетенецька Р. В. Культурно-історичний потенціал України і можливості його залучення до потреб туризму : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Туризм на порозі ХХІ століття: освіта, культура, екологія» (Київ, 18–20 жовт. 1999 р.). – К. : КІТЕП, 1999. – С. 50–54.
7. Правове регулювання туристської діяльності в Україні: станом на 1 січня 2002 р. / за заг. ред. В. К. Федорченка. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 800 с.
8. Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002–2010 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квіт. 2002 р. № 583 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 15.
9. Стрільчук В. Особливості українсько-польського транскордонного співробітництва у сфері туризму / В. Стрільчук // Волинський музейний вісник: музеї у дослідженні та збереженні пам'яток культурної спадщини західноукраїнських земель : наук. зб. – Вип. 4. – Луцьк, 2012. – С. 215–218.
10. Стрільчук Л. В. Україна – Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : монографія / Л. В. Стрільчук. – Луцьк : Волин. старожитності, 2013. – 608 с.
11. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі туризму станом на 12 липня 2006 р. : офіц. вид. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 26. – С. 81.
12. У нас немає часу на малі кроки / Львівська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.loda.gov.ua> – Назва з екрану.
13. Яковенко Ю. Соціологічний вимір туризму: туризм на порозі ХХІ ст. / Ю. Яковенко // Освіта, культура, екологія : зб. наук. ст. – К. : КІТЕП, 1999. – С. 54–58.
14. Pro turysty : Zakon Ukrainy vid 15 veresnia 1995 r. № 324/95-VPI // Turyzm v Ukraini : zb. normatyvno-pravovyh aktiv u p'jaty tomah. – Т. 1. – Uzhgorod : IVA, 1999. – 328 s.

Стрільчук Людмила. Влияние туризма на развитие украинско-польского гуманитарного сотрудничества. В статье анализируется украинско-польское межгосударственное сотрудничество в области туризма и его влияние на активизацию гуманитарного сотрудничества соседних государств. Именно благодаря двустороннему взаимодействию, в туристической сфере происходит расширение межнациональных отношений, углубляются знания о соседней стране, ее культуре, традициях, истории, стираются негативные общественно-исторические стереотипы, формируется положительный имидж государства соседа, а это, в свою очередь, ведет к межнациональному примирению, налаживанию добрососедских отношений.

Украинско-польское приграничье особенно богато на общие памятники истории и культуры. Однако в последние десятилетия украинские-польское туристическое сотрудничество выходит за рамки приграничных регионов, включая все большие территории, привлекая все большее количество туристов из обеих стран.

Ключевые слова: туризм, гуманитарное сотрудничество, государственная граница, межгосударственные отношения, Украина, Республика Польша.

Strilchuk Lyudmila. The Impact of Tourism on the Development of Ukrainian-Polish Humanitarian Cooperation. The article analyzes the Ukrainian-Polish intergovernmental cooperation in tourism and its impact on the activation of humanitarian cooperation of neighboring countries. It is thanks to bilateral cooperation in the tourism sector is expanding international relations, deepening knowledge of the neighboring country, its culture, traditions, history, erased the negative social and historical stereotypes, forming a positive image of the country neighbor, and this is turn leads to inter-ethnic reconciliation, establishing good neighborly relations.

Ukrainian-Polish border is especially rich common historical and cultural monuments. However, in the last decade Ukrainian-Polish Tourist cooperation goes far beyond the border regions, covering more and more territory, attracting more and more tourists from both countries.

Key words: tourism, humanitarian cooperation, state border, inter-state relations, Ukraine, Poland.

Статтю подано до редколегії
01.12.2014 р.